

PÄRNUMAA ARENDESKESKUS

MAJANDUSAASTA ARUANNE

aruandeaasta algus: 01.01.2022

aruandeaasta lõpp: 31.12.2022

sihtasutuse nimi: Sihtasutus Pärnumaa Arenduskeskus

registrikood: 90014158

tänava nimi ja maja number: Ringi tn 35

linn: Pärnu linn

maakond: Pärnu maakond

postisihthumber: 80012

telefon: +372 55517755

e-posti aadress: info@parnumaa.ee

koduleht: www.parnukobar.ee

Sisukord

Tegevusaruanne	3
Raamatupidamise aastaaruanne	17
Bilanss	17
Tulemiaruanne	18
Rahavoogude aruanne	19
Netovara muutuste aruanne	20
Raamatupidamise aastaaruande lisad	21
Lisa 1 Arvestuspõhimõtted	21
Lisa 2 Raha	22
Lisa 3 Nõuded ja ettemaksed	23
Lisa 4 Maksude ettemaksed ja maksuvõlad	23
Lisa 5 Kasutusrent	24
Lisa 6 Võlad ja ettemaksed	24
Lisa 7 Võlad töövõtjatele	25
Lisa 8 Sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused	25
Lisa 9 Tulu ettevõtlusest	26
Lisa 10 Jagatud annetused ja toetused	27
Lisa 11 Mitmesugused tegevuskulud	27
Lisa 12 Tööjõukulud	28
Lisa 13 Muud kulud	28
Lisa 14 Intressitulud	28
Lisa 15 Seotud osapooled	28
Aruande allkirjad	30
Vandeauditori aruanne	31

Tegevusaruanne

Sihtasutus Pärnumaa Arenduskeskus on asutatud Pärnumaa Omavalitsuste Liidu ja Pärnu linna poolt ning äriregistrisse kantud 29.12.2017.

SAga Pärnumaa Arenduskeskus ühines 03.01.2018 sõlmitud ühinemislepingu alusel SA Pärnumaa Ettevõtlus- ja Arenduskeskus ja 27.04.2018 sõlmitud ühinemislepingu alusel SA Pärnumaa Turism.

Pärnumaa Arenduskeskus on Pärnumaa omavalitsuste poolt maakonna tasakaalustatud arenguks loodud sihtasutus, mis kavandab Pärnumaa arengut, arendab ettevõtlust, noorte ettevõtlikkust ja ettevõtlusõpet ning kodanikuühiskonda. Edendab rahvatervist ja siseturvalisust, rahvusvahelisi suhteid ning viib ellu maakonnaüleseid projekte. Arenduskeskus kuulub maakondlike arenduskeskuste võrgustikku. Koostöös maakonna, riigi ning rahvusvaheliste võrgustike ja partneritega rakendatakse oma teadmisi ja kogemusi maakonna tasakaalustatud arenguks. Pärnumaa Arenduskeskus on arengustrateegia „Pärnumaa 2035+“ eestvedajaks ja peamiseks elluvijaks. Sihtasutuse tegevuse üldiseks eesmärgiks on Pärnumaa elanike heaolule ja sotsiaalsele sidususele, majanduse konkurentsivõimele ja kestlikule arengule aktiivne kaasaitamine ning selleks vajalike tegevuste algatamine ja elluviimine. Sihtasutuse konkreetseteks eesmärkideks on Pärnumaa arenguga seotud tegevuste elluviimine, regionaalarengu- ja planeerimisalaste ülesannete täitmine, ettevõtluse, kohaturunduse ja kodanikuühiskonna arengule kaasaitamine ning hariduse, sotsiaali, kultuuri, spordi, rahvatervise ja turvalisuse valdkondades maakondliku koostöö võimestamine, siseriiklike ja rahvusvaheliste organisatsioonidega koostöö ning nendega seotud teavitustegevuse maakondlik korraldamine ja elluviimine.

Pärnumaa Arenduskeskuse visioon on olla esmane, asjatundlik ja tunnustatud koostööpartner Pärnumaa arenguga seotud valdkondades. Pärnumaa Arenduskeskuse missioon on inspireerida maakonda arenema, olles kompetentseks eestvedajaks, tasakaalustajaks ja väarikaks Pärnumaa identiteedi hoidjaks.

SA Pärnumaa Arenduskeskuse nõukogu ja juhatus

SA Pärnumaa Arenduskeskuse nõukogu on kuueliikmeline ja juhatus üheliikmeline.

Nõukogu esimees:

Irina Talviste – Pärnu abilinnapea

Nõukogu liikmed:

Lauri Luur – Tori vallavanem (nõukogu aseesimees)

Ülle Vapper – Põhja-Pärnumaa vallavolikogu esimees

Varje Tipp – Pärnu abilinnapea (kuni 17.10.2022)

Silver Smeljanski – Pärnu abilinnapea

Kadri-Aija Viik – Saarde vallavolikogu aseesimees

Ene Täht – Pärnu abilinnapea (alates 17.10.2022)

Juhatus liige:

Erik Reinhold

Aruandeperioodil toimus seitse nõukogu koosolekut, neist kaks e-maili koosolekut. Nõukogu koosolekutel kinnitati 2022. aasta eelarve, 2021. majandusaasta aruanne, 2022. aasta lisaeeelarve, anti juhatus poolt ülevaade 2022. aasta tegevustest, kuulutati välja juhatuse liikme konkurss, valiti juhatusel liikmeks tagasi Erik Reinhold, anti ülevaade 2023. aasta tegevuskavast ja kinnitati perioodiks 2022-2023 audiitorettevõtja.

SA Pärnumaa Arenduskeskuse koostööpartnerid ja töötajad

SA Pärnumaa Arenduskeskus peamised lepingulised koostööpartnerid 2022. aastal olid Rahandusministeerium, Pärnumaa Omavalitsuste Liit, MTÜ Maakondlikud Arenduskeskused, Pärnu Linnavalitsus, Kodanikuühiskonna Sihtkapital, Euroopa Komisjon. Tegevuste finantseerimiste osakaal oli järgmine: Pärnumaa Omavalitsuste Liit (maakonna maaomavalitsused ja Rahandusministeeriumi arendustegevuse toetus) 31%, Rahandusministeerium 27%, MTÜ Maakondlikud Arenduskeskused 21%, Pärnu Linnavalitsus 11%, teiste finantseerijate (SA Kodanikuühiskonna Sihtkapital, Euroopa Komisjon ja muud) osakaal oli kokku 10% kogufinantseerimistest.

Arenduskeskuse keskmine töötajate arv oli aruandeperioodil 13. Lisaks juhatuse liikmele töötasid organisatsioonis aruandeperioodil maakonna arendusjuht, maakonna turundusjuht, noorte ettevõtlikkuse ja tööhõive projektijuht, alustavate ettevõtjate konsultant, ettevõtluse- ja ekspordikonsultant, ettevõtlusinkubaatori projektijuht, mittetulundusühingute konsultant, väliskoostöö spetsialist, rahvatervise ja turvalisuse koordinaator ning spetsialist, büroojuht, raamatupidaja.

	2022	2021
Palgakulu jaotus töötamise liikide kaupa, eurodes	325 205	290 468
töölepingu alusel töötavad isikud	270 621	247 192
juhatuse liikme tasu	33 600	27 600
võlaõiguslikud lepingud	12 802	7 626
ühekordne lisatasu	7 147	8 050
kasutamata puhkuse hüvitis	804	0
haigushüvitis	231	0
Töötajate arv lepingute kaupa		
juhatuse liikme leping	1	1
tööleping	12	12
võlaõiguslik leping	15	12

Tulud, kulud ja tulem

eurodes	2022	2021	2020
Põhitegevuse tulud	765 397	1 302 402	799 994
Intressitulud	30	27	23
Põhitegevuse kulud	750 123	1 291 965	786 667
Aruandeaasta tulem	15 304	10 464	13 350

Peamised finantssuhtarvud ja nende arvutamise meetodika

	2022	2021	2020
Tegevustulude muutus	-41,2%	62,8%	-5,1%
Tulu ettevõtlusest, muutus	-18,5%	151,3%	7,5%
Lühikohustiste kattekordaja	2,38	1,49	1,74
Tööjõukulu osakaal tegevuskuludes	61,8%	62,8%	71,0%

Tegevustulude muutus (%) = (tegevustulu aruandeperioodil – tegevustulu eelneval aruandeperioodil) / tegevustulu eelneval aruandeperioodil x 100

Tulu ettevõtlusest, muutus (%) = (tulu ettevõtlusest aruandeperioodil – tulu ettevõtlusest eelneval aruandeperioodil) / tulu ettevõtlusest aruandeperioodil x 100

Lühikohustiste kattekordaja (kordades) = käibevara / lühiajalised kohustused

Tööjõukulu osakaal tegevuskuludes = (tööjõukulud/(tööjõukulud + tegevuskulud)) x 100

Maakonna arendustegevused

Maakonna arendusjuhi ülesandeks on strateegiline kavandamine, ruumiline planeerimine, uuringute läbiviimine, maakondliku arendustegevuse koordineerimine, riiklike programmide realiseerimine maakonnas ja arendusmeeskonna eestvedamine.

Maakonna arengut suunavateks dokumentideks on Pärnu maakonna planeering (2018), arengustrateegia „Pärnumaa 2035+“ koos uuendatud tegevuskavaga 2020-2024.

Arendustegevused 2022. aastal:

- Kogu strateegiaprotsessi juhtimine: strateegia töögrupi ja juhtrühma formeerimine, tegevusplaani ja ajakava koostamine ning kinnitamine erinevates institutsioonides: Pärnumaa Omavalitsuste Liidu üldkogus ning strateegilise ja ruumilise planeerimise komisjonis.
- Strateegia seire ja trendide statistilise analüüsi lähteülesande koostamine ja selle korraldamine. Analüüs teostati koostöös Rahandusministeeriumiga.
- Arengustrateegia stsenaariumite värskendamiseks teostati Pärnumaa Arenduskeskuse tellimusel Geomedia poolt uuring: „Kuidas mõjutab Rail Balticu valmimine Pärnumaa sotsiaalmajanduslikku arengut ja rahvastikutrende aastani 2050? Arengut mõjutavate uuenduste ja trendide analüüs, olulisemad väljakutsed ja sisend strateegiasse“. Lähteülesande koostamine ja uuringu korraldamine.
- Valmis kliima- ja energiakava, mis on seotud arengustrateegiaga „Pärnumaa 2035+“ ja tegevuskavaga 2022-2027.
- 2022. a esimesel poolaastal viidi läbi kehtiva arengustrateegia tegevuskava seire ja uue kava koostamine aastateks 2022-2027. Teemajuhina „Tehnilise taristu, liikuvuse ja kliimamuutustega kohanemise tuumvaldkonna tegevuskava“ koostamine.
- 17. juunil 2022 toimus Pärnumaa Arenduskeskuse korraldusel strateegia Visioonipäev, kus osalesid strateegia tööühma, strateegia juhtrühma, Pärnumaa Arenduskeskuse nõukogu ja Pärnumaa Omavalitsuste Liidu üldkogu liikmed ning KOBARA (Pärnumaa Arenduskeskuse, Pärnu linna ja Tartu Ülikooli Pärnu Kolledži koostööprojekt, millega koondatakse Tartu Ülikooli Pärnu Kolledž, Pärnumaa Ettevõtlusinkubaator ja Pärnumaa Arenduskeskus ühisesse tegevusruumi) partnerite esindajad.
- 25.08.2022 valmis uuendatud arengustrateegia ja uue tegevuskava esimene eskiis, mida tutvustati Varblas Pärnumaa Omavalitsuste Liidu augustiseminaril.
- September-oktoober toimus arengustrateegia täpsustamine ja täiendamine koostöös kohalike omavalitsuste, teemarühmade ja olulisemate huvigruppide esindajatega.
- 9.11.2022 esitati arengustrateegia eelnõu kohalikele omavalitsustele ning avalikustati sotsiaalmeedias ja veebilehtedel.
- November-detsember toimus arengustrateegia heakskiitmine kõikide kohalike omavalitsuste volikogudes.
- Arengustrateegia „Pärnumaa 2035+“ elluviimise kokkuleppe allkirjastamine partnerite poolt toimub 20.03.2023. Strateegiadokument antakse välja eraldi trükisena.
- Maakonna arengustrateegia elluviimine läbi maakondade arengustrateegiate elluviimise toetusmeetme. 2022. aasta vóorus esitati Riigi Tugiteenuste keskusele Pärnumaa Omavalitsuste Liidu üldkogu otsusega (11.02.22) maakondliku põhiprojektina „Pärnumaa kodutute loomade varjupaiga ehitus“, mis koostati Pärnumaa Arenduskeskuse poolt ja on hetkel realiseerimisjärgus. Maakondlike arengustrateegiate elluviimise toetusmeetme protsessi käigus kõikide projektide läbitöötamine, kaaskirjade koostamine ja kaitsmine Riigi Tugiteenuste Keskuse komisjonis.
- Rail Baltica projekti maakondliku koostöövõrgustiku hoidmine. Rail Baltica eelprojekti ja erinevate tasandite planeeringute ja keskkonnamõju strateegilist hindamist tutvustavate koosolekute korraldusele kaasaitamine. Koostöö Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga, RB Estonia ja RB Rail ASga erinevate uuringute ja detailplaneeringute läbiviimisel, Rail Baltica esindajate osaluse tagamine maakondlikel nõupidamistel ja foorumitel.
- Via Baltica projekti ja teemaplaneeringute ülevaatamine. 22.04.2022 korraldati Pärnumaa Arenduskeskuse eestvedamisel koostöös Rahandusministeeriumi regionaalhalduse

osakonnaga Pärnumaa ja Raplamaa ühisfoorum „Tuleviku Via Baltica – kas särav vaateaken või...Kiire vaade kiirele teele“.

- Pärnumaa Arenduskeskuse kaasabil Pärnumaa suurtaristu koordinatsioonikogu asutamine 09.06.2022 koos vastava leppe allkirjastamisega.
- Maakonna pikaajaliste ruumilise arengu põhimõtete ja suundumuste kokkuleppimine, ruumimuutuste kajastamine uutes planeeringutes.
- Pärnu jõe tähtsuse ja rolli rõhutamine. Ühistöös partneritega Pärnu jõe uuringu läbiviimine (AS MAVES ja Karl Kupits) ja Pärnu jõe päevade korraldamine (koostöös Rahandusministeeriumi regionaalhalduse osakonna Pärnumaa talitusega ja omavalitsustega). Pärnu jõe planeeringupäevad toimusid nii Sindis, Toris, Paikusel kui Pärnus.
- Pärnumaa Arenduskeskus on osalenud uue maakonnaplaneeringu teemaplaneeringu „Pärnu jõe ja kaldaala ruumilise arengu perspektiiv ning seosed mereplaneeringuga“ koostamisprotsessis partnerina ja töörühma liikmena. Planeeringuprotsessi koordineerib Rahandusministeeriumi regionaalhalduse osakond. Pärnumaa Arenduskeskus oli visioonipäeva korraldajaks ja peamiseks partneriks teemaseminaride korraldamisel 2022 I poolaastal. Osalemine uuringu „Transport ja liikuvus Pärnu jõel ning nende seotus merega“ lähteülesande koostamisel ja läbiviimisel.
- Pärnumaa Omavalitsuste Liidu strateegilise ja ruumilise planeerimise komisjoni töös osalemine. Komisjon alustas tööd 2021. aastal. Pärast valimisi toimusid uue koosseisu koosolekud 09.03.2022 ja 29.09.2022.
- Pärnumaa Arenduskeskuse esindajana osalemine eksperdina üleriigiliste planeerimisprotsesside kavandamisel. 21.06.2022 toimus Pärnumaa Arenduskeskuse ruumides üleriigilise planeeringu 2050 käivitamise arutelu, kuhu olid kutsutud eelmise „Üleriigilise planeeringu Eesti 2030+“ eksperdid. Kohalikele omavalitsustele korraldati üleriigilise planeeringu tutvustav ettekanne Pärnumaa Omavalitsuste Liidu augustiseminaril ja eraldi seminar 14.11.22 Lihulas.
- Pärnumaa Arendajate Ajutrust (PAAT) õppereis Saaremaale 27.01-28.01.2022.
- Ettevõtlus- ja arengupäevad omavalitsustes. Korraldab ja osaleb Pärnumaa Arenduskeskuse meeskond. Ühtlasi toimus strateegia lähtealuste ettevalmistamine ja tagasisidestamine. Eelnevalt kohtumised kohalike omavalitsuste juhtidega. Ettevõtlus- ja arengupäevad toimusid 21.02.2022 Lääneranna vallas, 18.02.2022 Tori vallas, 18.03.2022 Saarde vallas, 14.04.2022 Häädemeeste vallas, lisaks strateegia arutelud juunis Pärnu-Jaagupis ja Kihnus.
- Osalemine eksperdina-hindajana väikesaarte hindamiskomisjoni töös.
- Üleriigiliste arengudokumentide koostamisprotsessis: osalemine strateegia „Eesti 2035“ koostamisel, uute Euroopa Liidu perioodi meetmete ettevalmistamisel, siseriiklike arengudokumentide ettevalmistamisel.

Maakonna turundustegevused

2022. aastal oli fookuses 2021. aasta tegevuste jätkamine ning edasiarendamine. Aasta kõige suuremaks õnnestumiseks võib pidada üleriikliku Maal Elamise Päeva turundamist, kus seekord osalesid kõik Pärnumaa omavalitsused, välja arvatud Lääneranna vald. Kui varasemalt osales teemapäeval kaks Pärnumaa omavalitsust, siis 2021. aastal liitus teemapäevaga Tori vald ning 2022. aastal ülejäänud Pärnumaa vallad: Saarde, Kihnu ning Pärnu linna osavallad Paikuse, Audru ja Tõstamaa. Teemapäev andis neile hea võimaluse oma piirkonna tutvustamiseks ning selle raames 2021. ja 2022. aastal tehtud videoid levitati sotsiaalmeedias. Lisatud [videotest](#) esimesed 8 on filmitud 2022. aastal.

Teemapäevale tehti 2022. aastal uus veebileht <https://parnumaa.ee/maal-elamise-paev/> ning teemapäeva ürituste arv maakonnas kasvas 21 ürituselt 2021. aastal 65 ürituseni 2022. aastal. Üritusi külastas 5395 inimest (2021. a oli see arv 3500 ringis). Nähtavus veebis: tehtud videoid vaadati 360 000 korda. Reklaame näidati Facebooki üle 1,9 miljoni korra ning need jõudsid ca 366 000 inimeseni. Kodulehel käis pea 17 000 külastajat, erinevaid sisulehti vaadati ligi 57 000 korda. Kuna ühelgi vallal ei ole tööl enda turundusspetsialisti, jäid kohalikud omavalitsused toimumuga väga rahule, sest mitmed vallad liitusidki algatusega just tänu arenduskeskuse poolt pakutavale turundustoele.

Lisaks valmis esimene [Pärnumaad kui ettevõtlus- ja elukohta tutvustav video](#). Video sihtgrupp on lai, kõnetades nii Pärnumaale elama tulla soovijaid, investoreid kui väliskülalisi. Pärnumaad kui sihtkohta professionaalselt nii eesti kui inglise keeles turundava video järele on pikalt puudust tuntud ning see on nüüdseks leidnud aktiivset kasutust nii avalikus kui erasektoris - Youtube'is on seda vaadatud juba üle 100 000 korra.

Jätkati ka senitehtu edasiarendamist ehk parnumaa.ee veebi täiendamist, kuhu lisati järjepidevalt nii uudiseid kui ka maakonda turundavaid lugusid kohalike elanike ja ettevõtetega. Lisati uusi sisulehti, mis tutvustavad erinevaid toetusmeetmeid ja võimalusi kohalikus omavalitsuses töötada ning seeläbi oma kodukohta arengusse panustada. Investoritele suunatud veebileht [Investinparnu.com](#) sai Lihulas asuva uue tehnoloogia näol samuti täiendust. Lisaks loodi regionaalse innovatsioonisüsteemi osapooli hõlmava info ühte kohta koondamiseks uus veebileht [parnukobar.ee](#), mis kajastab nii arenduskeskuse pakutavaid teenuseid kui Tartu Ülikooli Pärnu kolledži võimalusi. Veebide arendus ja haldus toimub majasiseselt, selleks ei tellita eraldi teenust sisse.

Aasta jooksul uuendati [Pärnumaa pildipanka](#) rohkem kui 1000 fotoga, mille kohta saab lugeda [siit](#) ning viidi läbi mitmeid digiturunduse fookusega koolitusi („Kodulehe tegemisest maalähedaselt“ ja „Tutvumine Google Ärikontoga“). Jätkati maakonna turundus- ja kommunikatsiooniniimete kokkusaamisi, et jagada infot ning arutada erinevaid koostöökohti, pannes sellega aluse turundusKOBARa loomisele.

Koostöös kohalike omavalitsustega korraldati valdades ettevõtluspäevi, et tuua kohalikes kogukondades kokku ettevõtlushuvilised, kohalik omavalitsus ning maakonna poolset tuge pakkuv arenduskeskuse meeskond. Tekkinud infovahetuse eesmärgiks oli tutvustada uusi arenguid nii kohalikul kui maakondlikul tasandil, turundada ettevõtlust toetavaid tegevusi ning leida osapoolte vahel erinevaid koostöövõimalusi.

Noorte ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe arendamine

Noorte ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe arendamiseks maakonnas kasutatakse kohalike omavalitsuste ning erinevate Euroopa Liidu projektide vahendeid. Kokku toimus arenduskeskuse eestvedamisel 78 sündmust, millel osales 2196 õpilast, 362 õpetajat, 156 kogukonna liiget ning 34 ettevõtete esindajat. Sündmuste planeerimine ja elluviimine toimub koostöös Pärnumaa koolide aktiivsete õpetajate ja koolinoortega ning ettevõtjatega. Üha enam antakse kohustusi ja vastutust noortele, mis arendab nende ettevõtlikkust ja aitab edasises elus paremini hakkama saada.

2022. aastal toimunud sündmused:

- Võistlus „Pärnumaa parim miniettevõtja 2022“ – osales 21 mini- ja õpilasfirmat viiest haridusasutusest (Pärnu Tammsaare Kool, Pärnu Ülejõe Põhikool, Pernova Hariduskeskus, Sindi Gümnaasium, Paikuse Kool). Võistluse eesmärgiks oli ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe edendamine, minifirmade tegevuse propageerimine ja hoogustamine maakonnas ning noortele suurel laval esinemiskogemuse pakkumine.
- Võistlus „Pärnumaa parim õpilasfirma 2022“ – osales 22 õpilasfirmat neljast koolist (Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasium, Pärnu Ühisgümnaasium, Sindi Gümnaasium, Pärnu Koidula Gümnaasium). Võistluse eesmärgiks oli ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe edendamine, õpilasfirmade tegevuse propageerimine ja hoogustamine maakonnas ning noortele suurel laval esinemiskogemuse pakkumine.
- korraldati maakonnas 3 õpilasfirmade laata, millest kaks olid üle-eestilise mõjuga. Sindis ja Pärnus toimunud laatade korraldusmeeskondades olid Sindi Gümnaasiumi, Pärnu Ühisgümnaasiumi ja Pärnu Tammsaare Kooli õpilased ja õpetajad.
- Haridusprogramm Ettevõtlik Kool – toimus 10 sündmust: Ettevõtliku Kooli koolitused Pärnu Raeküla Koolis ja Lihula Lasteaias, Pärnu-, Järva, Lääne-Viru, Viljandi- ja Saaremaa Ettevõtlikele Koolidele suunatud praktiline koolitus „Õppeainete lõiming II ja III kooliastmes“, Üle-eestiline võistlus „1000 Ettevõtliku Kooli kabetajat“, Ettevõtliku kooli edulugude maakondlik ja üle-eestiline konkurss „Õppimine on põnev!“, Pärnu- ja Raplamaa Ettevõtlike Koolide seminar ja edulugude tunnustamine
- Ettevõtlusküla mängud - Koolidele laenuutamiseks osteti neli Ettevõtlusküla mängu ning koolitati välja õpetajad, kes koolides õpilastega mängu läbi viivad. Mängude eesmärk on luua

ettevõtlikkuspädevust arendav keskkond, mis toetab ettevõtlusalase terminoloogia kasutamist, sotsiaalse pädevuse, suhtluspädevuse ja matemaatikapädevuse arengut.

- Kontaktkoolitused ja õppereisid - korraldati kontaktkoolitusi (juhtimine, laadamüük, ideede genereerimine, mentorlus, visualiseerimine jne), inspireerivad seminare ning õppereise õpilastele kui õpetajatele.
- Rahatarkuse mentorklubi - teistkordselt toimub Pärnumaal rahatarkuse mentorklubi, milles osaleb 24 kooliõpetajat ning 13 lasteaiaõpetajat üle terve Pärnumaa. Mentorklubide eesmärk on õpetajate ja koolijuhtide rahatarkusealaste teadmiste värskendamine, edasiarendamine ja kinnistamine, et nad tunneksid end neis teemades enesekindlamalt ja oskaksid neid ka õpilastele edasi anda. Mentoriteks on Eesti äriinglite võrgustiku EstBAN liikmed, programmi MyFinancier juht, finantssektori töötajad ja teised end üles andnud entusiastid/praktikud, kes teemadega pikalt tegelenud.
- Ettevõtlusnädala raames toimus viis Pärnumaa noorte inspiratsioonipäeva, mis olid suunatud Pärnumaa koolide 7.-12. klasside ja kutsekoolide õpilastele ja õpetajatele, samuti teistele huvilistele. Inspiratsioonipäevad keskendusid vaimsele tervisele ning toimusid viies erinevas piirkonnas: Vändras, Tõstamaal, Pärnus, Kilingi-Nõmmes ja Lihulas. Pärnumaa noorte inspiratsioonipäevadest võttis osa 460 õpilast ja 29 õpetajat.
- 2021. aasta sügisel sai alguse üle-eestiline (alustavate) õpilasfirmade juhendajate mentorprogramm, mille eesmärgiks on pakkuda tuge mini- ja õpilasfirmade juhendamiseks algusjärgus olevatele õpetajatele. 2022. aastal toimus mentorprogrammi raames 2 õppereisi – Võrumaale ja Raplamaale. Programmi on kaasatud kõik maakonnad, kus tegutsevad (alustavad) mini- ja õpilasfirmade juhendajad.
- Aprilli viimasel päeval käisid Pärnumaa majandus-, ettevõtlus- ja rahatarkuse õpetajad inspiratsiooni ja uusi teadmisi kogumas Eesti kapitalil põhinevates tootmisettevõtetes, Tartu Ülikooli Delta majas ning Luua Metsanduskoolis. Külalastud Startup Labi eestvedajad tutvustasid äriideede arendusprogrammi STARTER ja Eesti suurimat äriideede konkursi Ajujaht ning nendes programmides sisalduvaid võimalusi üldhariduskoolide õpilastele
- Tulenevalt 2021. aastal saadud tagasisidest osalesid Pärnumaa ettevõtlus- ja majandusõpetajad teistkordselt Baltikumi suurimal ettevõtlusfestivalil sTARTUp Day. Sel korral kaasati festivalile ka Pärnumaa õpilased, kes saavutasid võistlusel „Eesti parim minifirma 2022“ I koha (minifirma Taskus).
- jätkati õpilasettevõtluse edendamiseks Pärnumaal, toimus 13 sündmust, kus osales 632 õpilast, 44 õpetajat, 11 ettevõtjat ja 28 kogukonna liiget. Osaleti ja korraldati õpilasfirmade laatasid (5 tk), korraldati maakondlikud mini- ja õpilasfirmade võistlused (2 tk), koolitused õpilastele ja õpetajatele ning mentorpäevad koolides.

Pärnumaa ettevõtlusnädal 2022

Ettevõtlusnädal on suurim üle-eestiline ettevõtlusüritus, mis toimub igal aastal oktoobrikuu alguses. 2022. aastal toimus ettevõtlusnädal 3.-7.10.2022. Ettevõtlusnädala eesmärk on suurendada ettevõtlusteadlikkust, arendada inimestes ettevõtlikku eluhoiakut, motiveerida potentsiaalseid ettevõtjaid alustama ettevõtlusega, innustada kasvupotentsiaaliga ettevõtjaid astuma järgmisi samme.

2022. aasta ettevõtlusnädala suursündmuseks oli MTÜ Maakondlikud Arenduskeskused poolt 04.10.2022 korraldatud konverents “TANDEM ETTEVÕTLUSES”, mis on kõigile huvilistele jälgitav veebi vahendusel. Suursündmusel pakkusid inspiratsiooni parimad praktikud, kes tegutsevad tandemitena. Põneva päeva jooksul rullusid lahti lood - milles peitub tandemi tugevus, kuidas see päriselt toimib tänases kiiresti muutuv maailmas, selle takistused ja kasutegurid. Kogemusi jagasid nii värsked kui ka pikaajaliselt tegutsenud partner tandemid. Need on inimesed, kes kasvavad koos unistades suurelt, saavutades partneritena müstilist edu ärimaailmas, samal ajal olles üksteisele peegelpildid ja läbides raskusi seljad koos.

Pärnumaa ettevõtlusnädala sündmuste korraldamiseks oli kaasatud 6 koostööpartnerit, Pärnumaal toimus 14 sündmust 689 osalejale.

Suurimaks maakondlikuks sündmuseks võib pidada viis päeva järjest viies erinevas piirkonnas toimunud Pärnumaa noorte inspiratsioonipäevaid, millest võttis osa 460 õpilast ja 29 õpetajat. Pärnumaa noorte inspiratsioonipäevade ettevalmistamisesse ja korraldamisesse oli kaasatud viis aktiivset

Pärnumaa noort ning päeva teema koorus välja kevadel noorte hulgas läbi viidud küsitluse tulemusena. Inspiratsioonipäevad keskendusid vaimsele tervisele ning iseendaga hakkamasaamisele, kus noorte ees astusid üles Pärnu Haigla Vaimse Tervise Keskuse juhtumikorraldajad, enda kogemusi ja praktilisi nippe jagasid noortele tuntud noorsootöötajad, sportlased ja näitlejad. inspiratsioonipäevad toimusid Väandras, Tõstamaal, Pärnus, Kilingi-Nõmmes ja Lihulas.

Tunnustusüritus Pärnumaa tegijad 2022

Konkurss „Pärnumaa tegijad“ on kõrgeim maakonnapoolne tunnustus ettevõtjatele ja vabaühendustele. Konkursi käigus selgitatakse välja enim tähelepanu väärivad ettevõtted, vabaühendused ja vabatahtlikud Pärnumaa jaoks olulisemates valdkondades.

Konkursile esitati ligi 40 kandidaati, kiitust ja tunnustust jagati 19 kategoorias: <https://parnumaa.ee/parnumaa-tegijad/>. Tunnustusüritus „Pärnumaa tegijad 2022“ toimus 24. novembril 2022 Ehitajate Tee Äripargis ligi 150 osalejale.

Alustavate ja kogunud ettevõtjate konsultantide tegevused

Aruandeperioodil toimus ettevõtjatele 446 nõustamiskorda, neist 204 tegutsevatele ja 242 alustavate ettevõtjatele. Korraldati kaks ettevõtjate baaskoolitust, milles osales 26 inimest. Toimus messireis Taani, kus osales 14 ettevõtjat.

2022. aastaks olid planeeritud õppe-kontaktreisid Rootsi ja Läti disainist- ja ringmajandusest huvitatud ettevõtetele, eesmärgiga aidata Pärnumaa ettevõtetel jõuda läbimõeldud disainikasutuse abil uute toodete ja teenuste väljaarendamiseni.

Ettevõtlusalaste tegevuste fookus oli 2022. a suunatud disainiteemaliste õppereiside ja koolituste korraldamisele, teadvustamiseks disaini rakendamise olulisust ettevõtlusega seotud protsessides ning tugimaks ettevõtetes disainimõtlemise tööriistade kasutamist. Projekti tegevustes osalesid nii ettevõtted, kes soovivad lahendada seniste ja tootearenduse tulemusena sündivate uute toodete disainiga seotud küsimusi, kui ka ettevõtted, kes plaanivad tootedisaini ja turule toomise tegevustega lähiajal algust teha. Projekti tegevused on katalüsaatoriks ettevõtetes disainiprotsesside käivitamisel ning uute teenuste ja toodete arendamisel, mis loovad suuremat lisandväärtust ning kasvatavad pikaajaliselt ettevõtete äri ja konkurentsivõimet nii kodu- kui ka välisurgudel. Projekti disainiteemalised tegevused on viinud Pärnumaa Arenduskeskuse juurde disainiKOBARa loomiseni. DisainiKOBAR koondab Pärnumaa ettevõtjaid, kes tegelevad tootedisaini ja/või disainitoodetega ning kellel on huvi disainivaldkonna vastu.

Toimus neli õppe-kontaktreisi:

- Ettevõtete õppe-kontaktreis Pariisi koos sisustusmessi „Maison & Objet“ külastusega. Osalesid disaini- ja sisustusvaldkonna ettevõtete esindajad, kes kogusid lähiriikidest oluliselt erineval sihtturul inspiratsiooni oma toodete ja teenuste edasiarendamiseks ning võimalusi otsekontaktide loomiseks ja koostööpartnerite leidmiseks.
- Ettevõtete õppe-kontaktreis Berliini koos Berliini disaininädala külastusega. Osalesid disaini- ja sisustusvaldkonnaga seotud Pärnumaa ettevõtted. Küllastati disaininädala üritusi, tutvuti tootedisaini trendidega ja leiti võimalusi ning potentsiaalseid partnereid edasiseks koostööks. Saksamaa disainiturul tegutsemise kogemusi jagas tunnustatud tootedisainer Karl Korsar, kes andis kohtumise käigus põhjaliku ülevaate disaini rakendamise võimalustest ja eripäradest rõivatööstuses.
- Õppereis Stockholmi koos Stockholmi disaininädala ja Helsingi sisustusmessi Habitare külastusega. Osalesid erinevad tootedisainiga tegelevad Pärnumaa ettevõtted. Küllastades Stockholmi disaininädala üritusi ja Helsingis toimuvat disaini- ja sisustusmessi Habitare, saadi hea ülevaade Skandinaavia disainiturul toimuvast. Õppe-kontaktreis pakkus osalejatele hulgaliselt inspiratsiooni lähiturudele sisenemiseks vajaliku tootearenduse osas ning kontakte eksporditegevuse alustamiseks.
- Õppereis Tallinnas asuvasse disainivaldkonna ettevõtteid koondavasse Põhjala Tehasesse. Inspiratsioonireisil osalesid sisustus- ja rõivadisaini ning tootedisainiga

tegelevad Pärnumaa ettevõtjad. Õppereisi käigus külastati erinevaid ringmajanduse ja ringdisaini põhimõtteid rakendavaid ettevõtteid, kes jagasid kogemuslugusid ning tutvustasid oma teekonda Eesti disainivaldkonna tippu. Õppereisi fookuses olid eelkõige rõiva- ja sisustustoodete valmistamisega tegelevad ettevõtted ning nende ärimudelitega tutvumine.

2022. aastal toimus viis temaatilist koolituspäeva, koondnimetusega Disainimaania. Tervikliku koolitusprogrammi eesmärgiks oli tootedisaini ja disainimõtlemisega seotud teadmiste ellu rakendamine ettevõtete tootearenduse, disaini- või müügi protsessis. Koolitusprogrammis osalejate arenguvajadused kaardistati koolitusprogrammi alguses ning sellele tuginedes disainiti ka programmi sisu.

- Tootedisaini ja disainimõtlemise koolitus (2 koolituspäeva). Koolitajaks oli tunnustatud õppejõud ja praktikust moedisainer Hanna Korsar, kes viis läbi kahepäevase koolitusprogrammi. Selle käigus said osalejaid hea ettekujutuse disaini- ja tootearendusprotsessi erinevatest etappidest - ideest valmistooteni - ning neil avanes praktiliste töötubade raames võimalus omandatud teadmisi ka omaenda tootekollektsioonide loomiseks katsetada.
- Tootefoto koolitus. Toote- ja teenusfoto ei ole lihtsalt pilt, vaid vahend eduka müügi teostamiseks. Koolituse käigus said osalejad esmased teadmised toote fotode tegemisest ja fototöötluse võimalustest ning sellest, kui suurt rolli mängib kvaliteetne toote foto e-kaubanduses ja sotsiaalmeedia turunduses ning kuidas fotode abil oma toodete disaini ja funktsionaalsust paremini esile tuua.
- Koolitused müügikeskkondade Amazon, Ebay ja Etsy teemal (2 koolituspäeva). Kuna e-kaubandus ja toodete müük erinevate veebikanalite kaudu on ülikiirelt kasvav trend, tutvustati koolituste käigus peamisi veebikeskkondi, mille kaudu on võimalik Pärnumaa ettevõtetele oma tooteid rahvusvaheliselt turustada. Osalejatele anti soovitusi, kuidas oma pakumisi nende keskkondade jaoks paremini disainida ja millele pöörata tähelepanu ka kliendikogemuse disainimisel.

Tegevustes osalenud ettevõtted kasvatasid käivet, tutvusid uute sihtturgudega ja leidsid uusi kontakte ning arendasid omandatud teadmiste toel nii oma tegevuspõhimõtteid kui ka teenuse- ja tooteportfelle.

Pärnumaa ettevõtlusinkubaator

2022.a väljus inkubatsiooniprogrammist edukalt 7 ettevõtet ning programmi sisenes 9 uut ettevõtet. Sisutegevuste osas jätkati koostööd Tehnopoliga, et tagada professionaalne nõustamine, mentorvõrgustiku kättesaadavus ja ettevõtlusinkubatsiooni programm. 9-kuuline programm algab ettevõtte analüüsiga, mille käigus kaardistatakse ara hetkeolukord ja inkubaatorisse tuleku eesmärgid. Pannakse paika programmi käigus saavutatav eesmärk ning seatakse igakuised vahe-eesmärgid. Igal kuul toimuvad ettevõtete ja mentorite kohtumised. Kaheksa ettevõtte mentorid on Tehnopoly poolt ja ühel Pärnumaa Arenduskeskuse ettevõtluskonsultant.

2021/2022 hooajal inkubatsiooni läbinud ettevõtted:

- Plantos OÜ – mikrotaimed (idandid ja võrsed), maheseemnete kasvatus ja müük.
- EcoCenter OÜ – Eesti mahetootjaid ühendav veebiplatvorm e-pood.
- Infinder OÜ – veebiplatvorm, mis ühendab praktikandid ja ettevõtted.
- Pärnu Loovlinnak Haldus OÜ – multidistsiplinaarne kultuuritehas ja kunsti- ning meelelahutuskeskkond. 2021 suvel korraldasid asutajad ca 30 meelelahutus- ja kunstisündmust, alal valmis 15 suuremat kunstiteost, võeti taaskasutusse 1000m² hoonestust ja 2500m² õueala (endine Pärnu õlletehas). Hetkel valmistab meeskond ette uuele pinnale kolimist koos kultuuriklubiga Tempel (Pärnu Loomelinnak MTÜ).
- Buildig OÜ / Kaarik - integreeritav järelkäru, mille saab muuta lihtsalt ostukorviks ja oma ostud koju sõidutada. Muul juhul rattaga poes käimine tülikas, sest väike korv või pakiraam ei mahuta eriti midagi. Pärnu on rattalinn ja see soodustaks veelgi enam ratast kasutama ja auto koju jätma. Inkubatsiooni mentorite toel on eesmärk liikuda toote lansseerimiseni. Prototüüp olemas.

- Trewe Naturals OÜ / OutForFit.com - veebiplatvorm, kus spordihuvilised saavad tasuta vaadata trennivideosid, milliseid harjutusi just nende poolt kasutatavat tüüpi väljõusaalis on võimalik teha.
- Demisoft OÜ – erinevate spordiruumide broneerimist ja kasutamist hõlbustav veebiplatvorm.

Lisaks pakuti inkubantidele täiendavaid tugitegevusi ja koolitusi (B2B müügikoolitus, mentorpäev, koostöökolmapäevad, kohvihommik Pärnu 2035, inspiratsiooniseminar). Inkubandid said osaleda ka üle-eestilisel inkubantide ja teadusparkide suveakadeemias.

2022-2023 inkubatsiooni sisenenud inkubandid:

- Cranium Disain OÜ - ringmajanduspõhimõttel valmivad loomaluudest sisustuselemendid, lambid jm.
- Mamorina OÜ - riided erivajadustega inimestele (kaubamärk ISE).
- Northsaar OÜ - personaliseeritud online treening- ja toitumisprogramm.
- Kolme Poisid OÜ - puidujäake väärindav puidust/vineerist seinakattematerjal.
- Kruusmägi Grupp OÜ - vaagnapõhjalahaste tugevdamisele suunatud online treeningprogramm.
- VDetectors OÜ - veipimis- ja suitsuandur.
- Triath OÜ - jõusaalikasutajate sooritust ja taastumist tõhustav tervislik toidulisand.
- Hõbelaane OÜ - mälestusväärsete hetkede salvestamist ja taasesitamist võimaldav VR-lahendus.
- Harbour-in (tudengite tiim) - sadamakohtade broneerimise ja ametkondliku infovahetuse rakendus.

Iganädalaselt toimusid koostöötamise kolmapäevad, kus inkubantidel oli võimalus kolmapäeviti inkubaatoris kokku saada ja teiste tiimidega koos tööd teha, võrgustuda ning üksteist võimestades mõtteid/kogemusi vahetada.

Ettevõtlusinkubaatori turundamiseks olid bussidel ja bussipeatustes reklaamid, valmisid mitmed videod, tehti inkubantidest blogilood ning tegevustele anti tuge Facebooki reklaamidega.

Lisaks täitsid Pärnumaa Ettevõtlusinkubaatori nähtavuse ja populaarsuse tõstmise eesmärki järgmised üritused:

- 09.02.2022 Pärnumaa Ringmajanduse jätkuseminar. Eelmisel aastal edukalt toimunud Pärnumaa Ringmajanduse meistriklassi finaalina toimus inkubaatoris jätkuseminar, et ka inkubantidele ja teistele huvilistele antud teemat avada.
- 25.03.2022 Äriideede panga asutamine. Koostöös kolledži ja kogenud ettevõtjatega asutati äriideede pank, et ettevõtlikud inimesed, kel endal puudub hea äriidee, saaksid äriideede pangast leida elluviimiseks mõne põneva väljakutse.
- 07.05.2022 Ajujaht x Tehnopol Pärnu bootcamp. Ajujahi eelvoor toimus inkubaatoris ning parim tiim sai otsepääsu Pärnumaa Ettevõtlusinkubaatori sügisesse vooru (Harbour-In).
- 10.05.2022 Kohvihommik Produktiivsusklubiga, kus inkubantidele suunatud teemahommikul räägiti aja planeerimise tööriistadest ja meetoditest.
- 2.-3.06 ja 8.06 Eelinkubatsiooniprogramm Äriideest ettevõtjaks. Kolmepäevases programmis osales üle 60 huvilise, lisaks ettevõtlusalastele lühikoolitustele toimusid viimasel päeval äriideede esitlused. Programmi partner oli LHV Pank, kes pani parimale tiimile auhinnaks välja kootsingusessioonid. Zürii valis parimaks tiimiks ISE, kes pääses ka otse inkubatsiooniprogrammi. Kõik tiimid said võimaluse tulla Arenduskeskusesse tasuta ettevõtlusnõustamisele.
- 14.09.2022 Hooaja avalööök: Äriideest ettevõtjaks. Inspiratsiooniseminaril esines Ott Pärna, kes rääkis maailma trendidest ja suundumustest, kuhu tänapäeva ettevõtlus liigub. Kogemuslooga oma ettevõtjaks saamise teekonnast esines Not Your Average Coffee asutaja.
- 06.10.2022 Impact Day 2022. Põhjala Tehases toimunud festivalil oli Pärnumaa Ettevõtlusinkubaator esindatud demoalal koos eelmise hooaja inkubandi Dreamsville'iga.

Samuti toimus inspiratsioonilaval maakonna ettevõtlusvõimalusi turundav paneelvestlus teemal "Kas üksikisikule sünd väljaspool Tallinnat on võimalik". Paneeli juhtis inkubaatori juht Kaydi Tomson, vestluses osalesid ettevõtte Gamecan asutaja Marten Palu, kood Jõhvi juht Karin Künnapas ning Startup Estonia regioonigruppide juht ja Pärnu abilinnapea Silver Smeljanski.

- 13.-14.10.2022 Inkubaatori uue hooaja kick-off üritus, mille käigus said inkubatsiooniprogrammi sisenenud 9 uut tiimi omavahel tutvaks ning toimusid esimesed koolitused.
- 02.11.2022 Inku & Starter MEETUP. Koostöös Starter-programmi ja Pärnumaa Ettevõtlusinkubaatoriga toimunud ürituse käigus said osalejad harjutada liftikõne esitamist, kus kogunud ettevõtjad andsid neile nõu äriideede edasiarendamiseks ja järgnevateks tegevusteks ning suunavate küsimuste abil soovitusi liftikõnede lihvimiseks.
- 04.11.2022 Eduka ettevõtja töötuba: kuidas ennast kehtestada ja enesekindlalt esineda. Ettevõtlusnädala raames koostöös Prototroniga korraldatud eriüritusel osalesid erinevad avaliku esinemise huvi/vajadusega ettevõtjad.
- 19.11.2022 Tartu Ülikooli Pärnu kolledži avatud uste päev / filmiklubi töötuba inkubaatoris. Traditsioonilisel ülikooli avatud uste päeval olid avatud ka inkubaatori ukseid ning huvilised said tulla vaatama, millega Pärnumaa Ettevõtlusinkubaator tegeleb. Samuti toimus inkubaatori ruumides kolledži filmiklubi töötuba.

Innovatsiooniplatvormi KOBAR allprogrammi roheKOBAR käivitamine

2022. aasta kevadel alustas Pärnumaa Arenduskeskuse, Pärnu Linnavalitsuse ja Pärnumaa Omavalitsuste Liidu algatusel tegutsemist roheKOBAR eesmärgiga edendada rohepöörde elluviimist ja kliimamõjudega kohanemist Pärnu maakonnas.

Ringmajandusel ja rohetehnoloogial on suur roll kestlikus majandusmudelis, sestap on loodud võrgustiku sihiks pakkuda ettevõtjatele, huviorganisatsioonidele ja kohalikele omavalitsustele sünergias tekkivat tuge uute teadmiste omandamise ning parimate praktikate tutvustamise ja kontaktide loomise läbi.

RoheKOBARa eesmärkide elluviimise üheks tegevuseks on suurendada teadlikkust ja motivatsiooni roheteemadega tegelemiseks Pärnumaal. Kord kuus toimuvad regulaarsed ROHEkolmapäevad, kus erinevad esinejad (kelle seast leiab nii ettevõtjatest praktikuid kui valdkondlikke eksperte) jagavad rohepöördega seotud teemadel põnevaid teadmisi ja seda tulevikuenergeetikast jäätmemajanduseni välja. Samuti toimuvad roheKOBARa eestvedamisel erinevad koolitused, arutelud ning Pärnumaal rohepöörde elluviimiseks kogukonnaloome kaudu ühiste eesmärkide seadmine.

RoheKOBARa kogukonnajuht on käinud Pärnumaa erinevates haridusasutustes esinemas ja jagamas õpilastele teadmisi kliimamuutustest ning ringmajandusest. Viimasel kohtumisel Pärnumaa Kutsehariduskeskuse õpilastega oli kuulajad ligikaudu 100. Järgmisena kohtub kogukonnajuht Häädemeeste Keskkooli õpilastega, kus ärgitab roheteemadel kaasa mõtlema erinevaid vanuseastmeid, alates 5. klassist kuni gümnaasiumi lõpuni välja.

Kogukonnajuht on toetanud ka Pärnumaa omavalitsusi kliimamõjudega kohanemise ning kliimamuutustega toimetulekuga seotud tegevustes, suheldes keskkonnaspetsialistidega ning osaledes 2022. aasta lõpus valminud Pärnumaa kliimakava 2030 koostamisel. Samuti on roheKOBARa kogukonnajuht olnud ettevõtetele toeks rohepöörde kavandamisel, nõustades ettevõtteid ning jagades igakülgset infot kolmikpöördega seotud toetuste kohta. Tehnopoliti teadus- ja ärilinnaku algatusel osaleb Pärnumaa ka projektis GreenTech 2.0, mille raames on teadmussiirde võimaldamiseks kõik väike- ja keskmise suurusega ettevõtted, klastrid, teaduskeskused ja kasvuettevõtted ning tugiorganisatsioonid oodatud külastama Roots, Soome, Poola ja Leedu innovatsioonikeskusi.

Hetkel kuulub roheKOBARa võrgustikku 26 partnerit, sealhulgas 21 ettevõtet ja 5 vabaühendust. Kaasatud on ka kohalikud omavalitsused ning haridusasutused. Loodud on ka roheKOBARa Facebooki grupp, kus saab nii rohetehnoloogiast kui teistest rohearengutest operatiivselt infot jagada.

Esimesena Eestis on 2023. aastal 25 pärnumaalasel võimalus läbida Zero Waste saadikute koolitusprogrammi, mida veab eest Teeme Ära Sihtasutus. Viiepäevane koolitusprogramm kestab jaanuarist veebruarini ning koolitajateks on Eesti tippspetsialistid, teiste seas Kadi Kenk, Kadri Kalle, Kristiina Kerge jt.

2022. aastal siseneti projekti „Eesti Vesinikuorg“. Loodud Eesti Vesinikuoru asutajaliikmeteks on Tallinna Sadam, Tallinna Lennujaam, Alexela, Eesti Energia, Tartu linn, Tartu Terminal, Tartu Ülikool, Pärnumaa Arenduskeskus ja Saare Arenduskeskus. Need üheksa partnerit on kaasatud juhtkonda ja juhtrühma ning vastutavad vesinikustrateegia ülesehitamise, juhtimise ja rahvusvahelise tunnustamise eest, et Eesti saaks osaks Põhjamere-Balti koridorist (lisaks Hollandile, Saksamaale ja Taanile). See tekitab majanduslikud võimalused rahvusvaheliseks koostööks, vesiniku ekspordiks ja Euroopa Liidu meetmetes osalemiseks.

Juhtorganeid toetab erinevatest liikmest koosnev tugigrupp, kuhu kuuluvad Xfly, Skeleton Technologies, Stargate Hydrogen, TalTech, Eesti Lennuakadeemia, TS Laevad, Liwathon, Elmo Rent, HHLA TK, Estiko, Keila linn, Põlva vald, SKYCORP, Tartumaa ja Lääne-Harju vald. Tugigrupi liikmed on oodatud panustama ja liituma läbi erinevate projektide, mis aitavad täiendada vesiniku väärtusahelat Eestis.

Järgmise kuue aasta jooksul arendatakse roheline vesiniku tootmist vähemalt kuues piirkonnas Eestis. Sellega paralleelselt arendatakse transpordi- ja hoiustustaristut, sealhulgas impordi- ja eksporditermini infrastruktuuri ning tanklaide. Eestis toodetud vesinikku on plaanis hakata kasutama ühistranspordi, raskeveokites, raudteel, laevanduses, lennunduses ja muudes transpordiliikides. Vesinikku on võimalus kasutada ka lähteainena tööstuses, elektrivõrgu tasakaalustamisel ja isegi hoonete kütteks. Planeeritud arendustegevusi toetab hulk uurimis- ja innovatsiooniprojekte. Hetkel hõlmab Eesti Vesinikuoru programm umbes 30 arendatavat projekti, kuid liituma oodatakse nii uusi osapooli kui projekte.

IT- ja tehnoloogiaalase täiendõppeprogrammi toimemudeli väljatöötamine

2022. aastal kutsuti ellu personaliKOBAR, mille eesmärgiks on leida toimivad ja paindlikud lahendused personali kompetentside kaasajastamiseks ning oluliste spetsialistide puuduse vähendamiseks, töötades ühiselt välja ettevõtjate vajadustel põhinevad täiendkoolitusprogrammid ja õppekavad. PersonaliKOBARas tegutseb teadmussiirde vahendamise ja Pärnumaa hariduspakkumise kaasajastamise ning mitmekesistamise nimel 25-30 inimest 15 erinevast ettevõttest, asutusest ja organisatsioonist. Esimesed pilootprogrammid toimuvad 2023 kevadel, pärast mida kirjeldatakse täiendõppeprogrammi toimemudel.

Pärnumaa ettevõtlusmaastik on väga kirev ja kuigi mitmetes olulistes valdkondades toimib tööandjate vajadustele vastava tööjõu ettevalmistamine suurepäraselt, on maakonnas endiselt piiratud võimalused kaasaegsete IT-, tehnoloogia- ja juhtimisalaste teadmiste omandamiseks. Tööturul valitseb vastava valdkonna spetsialistide puudus, mis kaasneva mõjuna pärsib ka teiste valdkondade ettevõtete arengut, asutamist või ümberasumist Pärnumaale.

Pärnumaa ettevõtete huvi on on leida toimivad ja paindlikud lahendused personali kompetentside kaasajastamiseks ning oluliste spetsialistide puuduse vähendamiseks. Selleks töötatakse ühiselt välja ettevõtjate vajadustel põhinevad täiendkoolitusprogrammid ja õppekavad. Need võimaldavad pakkuda kodumaakonnas oma töötajatele selliseid kaasaegse tööturu vajadusi arvestavaid täiendõppevõimalusi, milliseid hetkel pakutakse peamiselt Tallinnas või Tartus ja mille kasutamine pärnumaalaste poolt on tihti aeganõudev ja kulukas.

Maakonna hariduspakkumise rikastamiseks on Tartu Ülikooli Pärnu kolledž valmis rakendama multiversitase platvormi, mis vahendab Tartu Ülikooli instituutide, teiste haridusasutuste ja koostööpartnerite teadmisi regioonis. See tähendab interdistsiplinaarset, Tartu Ülikooli eri valdkondade, aga ka teiste ülikoolide ja partnerite teadmiste ja oskuste kokkutoomist Pärnumaale, pakkumaks regiooni vajadustest lähtuvaid õppekavu, täiendusõpet (mikrokraade) ja arendustuge.

PersonaliKOBARa raames toimus 2022. aasta sügisperioodil kaks kohtumist koolitusnõudluse täpsustamiseks ja koolituspakkumise valideerimiseks. Ettevõtjate ja Tartu Ülikooli esindajatest koosnev töörühm valmistab kevadperioodiks 2023 ette kahte pilootprogrammi:

- robotika/mehhatroonika täiendkoolitus,
- tuleviku juhtide arenguprogramm.

Robotika/mehhatroonika täiendkoolituse täpse vajaduspõhise fookuse seadmiseks külastavad Tartu Ülikooli Tehnoloogiainstituudi teadlased Karl Kruusamäe ja Friedrich Kaasik 31.01.2023 Pärnumaa tootmisettevõtteid ning kaardistavad robotikat, automaatikat ja digitaliseerimist puudutava olukorra pilootprojektis osalevates ettevõtetes. Teema jätkuks ja edasiarendamiseks külastavad märtsis 2023 Pärnumaa ettevõtete personali- ja tootmisjuhid Tartu Ülikooli Tehnoloogiainstituuti.

Mõlemad pilootprogrammid - robotika/mehhatroonika täiendkoolitus ning tulevikujuhtide arenguprogramm on plaanis ellu viia kevad-suvel 2023 ning selle baasil välja töötada täiendõppe maakondlik toimemudel ja rakendusmehhanism.

Vabaühenduste nõustamine

Vabaühendustele saadetakse kord nädalas uudiskirju, mis sisaldavad infot nii maakonnas kui vabariigis toimuva kohta, uudiskirja saajate arv on 589.

Aruandeaastal oli nõustamiskordi 139, kliente 72, nõustatud projektitaotlusi 33, rahastuse saanud projektide maht 78 300 eurot

Projektidest on enim nõustatud Kohaliku omaalgatuse programmi kevad- ja sügisvooru ning Kodanikuühiskonna SA arenguhüppe ja kogukonna stipendiumi taotlusi.

Maakondlike arenduskeskuste vabaühenduste konsultandid korraldasid ühiselt aasta esimeses pooles üle-eestilise infopäeva, mille raames toimus Projekti ABC koolitus, osales 130 inimest üle Eesti.

Koostöös Viljandimaa Arenduskeskusega viidi läbi Pärnu- ja Viljandimaa vabaühenduste esindajate õppereis Harjumaale. Õppereisi eesmärk oli tutvuda Harjumaale tegusate vabaühendustega, uurida omatulu teenimise võimalusi ja koostööd kohalike omavalitsustega. Pärnumaalt oli osalejaid 13.

Lisaks nõustamistele ja koolitustele telliti Tartu Ülikooli Pärnu kolledžilt uuringu läbiviimine Pärnumaa ühingute nõustamisvajaduse kohta, mille raames valmis Pärnumaa ühingute nõustamisvajaduste ülevaade ja analüüs ühingute omatulu, toetuste mahtu, annetusi, liikmete arvu, tegevusvaldkondade ja peamiste sihtgruppide kohta. Lisaks annab uuring ülevaate mida mittetulundusühingud vajavad COVID kriisiga toimetulemiseks, milline on nende koolitusvajadus, kuidas näevad oma tulevikku ja suhteid kohalike omavalitsustega. Uuringu tulemustega saab tutvuda siin: <https://parnukobar.ee/wp-content/uploads/2022/05/MTUde-uuring.pdf>

Osaleti Kodanikuühiskonna SA töörühmas, mille eesmärk oli ühiselt mittetulundusühingute konsultantidega analüüsida olemasolevat nõustamise teenust uue vabaühenduste nõustamise teenuse mudeli välja töötamiseks, mis rakendub 2023. aastast ning keskendub läbivalt kodanikualgatuse tekkeks soodsa keskkonna loomise toetamisele.

Kohaliku omaalgatuse programmi menetlemine:

- korraldati kaks info- ja koolituspäeva ning kaks hindamiskomisjoni koosolekut;
- projektide kohapealseid vaatlusi ja kontrole ei korraldatud;
- projektivoorudesse esitati taotlusi 76 (kevad 40 ja sügisel 36).

Rahvatervise- ja turvalisuse alane tegevus

Pärnumaa rahvatervise ja turvalisuse arengus järgiti arengustrateegia Pärnumaa 2035+ ja „Pärnumaa tervise- ja heaoluprofiili 2019-2024“ eesmärke.

Rahvatervise arendamise prioriteetid 2022. aastal olid jätkuvalt:

- Vaimse tervise väärtustamine ja ennetustöö. Inimese vaimne tervis võimaldab toime tulla tänapäeva kiirete muutustega ja panustada kogukonna heaks.
- Tervena elatud eluaastate kasv-liikumisharrastuse vajalikkuse teadvustamine ja hoiakute kujundamine. Pärnu maakonna arengustrateegia „Pärnumaa 2035+“ tervisedenduslik eesmärk on maakonna elanike tervena elatud eluea pikenemine enneaegse suremuse ja haigestumise vähendamise kaudu. Pärnumaalased teadvustavad liikumisharrastuse vajalikkust ja liiguvad palju. Tervena elatud eluaastate arvu kasvab. Pärnumaa liigub - liikumisharrastusega tegelejate hulk kasvab.
- Pärnumaa rahvatervise ja turvalisuse võrgustiku arendamine ning arengustrateegia muude eesmärkide täitmine. Pärnumaa rahvatervise ja turvalisuse võrgustik tegutseb ühtselt maakonna ja kohalike omavalitsuste eesmärkide täitmiseks. Omavalitsustes on toimivad heaolumeeskonnad, mis kaasavad laiapindset läbilõiget kõigist sidusgruppidest.

Tegevused 2022. aastal:

- Pärnumaa tervise- ja heaoluprofiili koostamine
- Valmis vaimse tervise uurimuse raport. Uurimuses osalesid Pärnumaa 7.-12.klassi õpilased (n=763). Peamised tulemused: noorte ärevustase on kõrge, nutiseadmete kasutus väga kõrge, tihti esineb noortel surmamõtteid, noored ei puhka end välja ning nende uni on rahutu. Sõlutuvusaineid tarbivad noored enam linnas kui maakonnas.
- Tervisedenduslik projektivoor „Muna õpetab kana“. Projektivoor kuulutati välja oktoobris, hindamisžürii valis välja 8 rahastuse saajat: Tori Põhikool "Mina valin tervise", Audru Kool "Tervisenädal Audru koolis", Pärnu Kuninga tn Põhikool "Muna õpetab kana, kuidas terve olla", Pärnu Ülejõe Lasteaed "Teeme koos - päriselt", Audru Lasteaed "Tegutseme üheskoos läbi tervislike perepäevade", Pärnu Mai Lasteaed "Vaata mida oskan ma, tule tee koos minuga", Uulu Kultuuri- ja Spordikeskus "Uulu MOBO rada", Kihnu Kultuuriruum "Kihnu laste ja noorte inspiratsioonipäev ning sotsiaalmeedia väljakutse".
- SAPA eestvedamisel viidi noortele läbi tervislike toitumise videoretseptide konkursi. Tegevused: tervisliku toitumise koolitus õpilastele, toiduvideote valmistamise koolitus (arenduskeskuse meeskonna poolt valmis sihtrühmale suunatud õppevideo), retseptivõistluse väljakuulutamine, hindamine ja autasustamine.
- Koostöös Mahepõllumajanduse Koostöökogu ja MTÜga Roheliselt Värske Elu viidi läbi tegevused koolidele-lasteaedadel eesmärgiga suurendada kohaliku ja mahetoidu osakaalu lasteaedade ja koolide menüüs.
- Koostöös Pärnumaa Spordiliiduga korraldati Pärnumaa liigub rahvaspordisari, kuhu kuulub 25 erinevat üritust, kus sees veel üritused, mis koosnevad mitmest etapist. Toimusid Pärnumaa sporditöötajate koostööseminarid igas Pärnumaa kohalikus omavalitsuses.

Pärnumaa väliskoostöö

Pärnumaa Arenduskeskuses asub üks kaheksast Eestis asuvast Europe Direct infopunktidest. Europe Direct on üle-Euroopaline Euroopa Komisjoni teabevõrgustik enam kui 500 teabekeskusega 28 liikmesriigis. Europe Direct teabekeskus eesmärgiks on pakkuda kohalikul ja piirkondlikul tasandil teavet Euroopa Liidu kohta, tagamaks üldsuse teavitamine ja nõustamine erinevates tegevusvaldkondades. Täiendada ja toetada Euroopa Komisjoni Eesti esinduse, Euroopa Parlamendi infobüroo, teiste EL institutsioonide ja asutuste teabevahetusi kohalikul ja piirkondlikul tasandil ning teavitada kohalikkonda EL prioriteetsetest teemadest. Eesmärgid saavutatakse eelkõige läbi eriteemaliste ürituste korraldamise. Europe Direct ei kommenteeri Euroopa Liidu poliitikaga seotud küsimusi või seisukohti ega lahenda või edasta kaebusi. Eesmärkide täitmiseks on sõlmitud Euroopa Komisjoni partnerluse raamleping.

Europe Direct Pärnumaa infopunkt aitab kaasa erinevate sihtgruppide teadlikkuse suurenemisele Euroopa Liidust ja Euroopa Liiduga seonduvatest teemadest. Europe Direct infopunkti kaudu ja

eestvedamisel toimuvad mitmed sündmused koolidele ja omavalitsustele, teavitamine ja kodanike kaasamine, suhtlemine kohaliku meedia ja teiste teabelevitajatega, koostöö edendamine piirkondlike Europe Direct teabekeskustega. Pärnumaa Europe Direct infopunkt katab ka Raplamaad.

Europe Direct raames toimus 2022. aastal 21 erinevat tegevust (õppereisid, seminarid, mälumängud, õppetoad, Euroopa päeva tähistamine jne).

- Põhjamaade Ministrite Nõukogu esinduse Eestis kaudu sai rahastuse avaliku halduse mobiilsusprojekt „The best public health examples from Nordic”, mille raames korraldati septembris rahvatervise ja -turvalisuse kohalike omavalitsuste töötajate õppereis Islandile ja Fääri saartele.
- Korraldati Põhjala kirjanduse nädal, koostati näitus „Pärnumaalased Põhjalt avastamas“ koostamine, toimus Narva Põhjala nädalal Pärnumaa kogemuse tutvustamine ja näituse avamine.
- Valmis raamat „Pärnumaa – Buskerud 30 aastat koostööd“ nii eesti kui norra keeles. Mais toimus Pärnumaal koos Norra delegatsiooniga eestikeelse raamatu esitlus. Norrakeelse raamatu esitlus toimus oktoobris Drammenis.
- Tihendati koostööd USA, Maryland, St Mary sõprusmaakonnaga, augustis toimus kohalike omavalitsuste juhtide külastus St Marysse.
- Tutvustati Euroopa Komisjoni Brüsseli delegatsioonile, Euroopa Komisjoni Eesti esinduse delegatsioonile ja Norra grupile Pärnu Põgenike Keskust.

Projektid

Alustati ettevalmistusi järgmistele suurematele projektidele:

- Piirkondliku ettevõtlus- ja elukeskkonna arendamise (PEEK) meede, projekt "Pärnumaa innovatsioonikeskus". Projekti periood 2024-2026, projekti kogumaksumus 4 miljonit eurot (toetus 75%, omaosalus 25%).
- Horizon Europe, kliimaprojekt, projekti periood 2023-2027. Rahvusvahelise projekti kogumaksumus 24,5 miljonit eurot, Pärnumaa Arenduskeskuse toetus 425 250 eurot. Projekt on positiivse vastuse saanud ja 2023. aasta alguses alustati projektitegevusi.
- Interregi projekt BioBooster, projekti periood 2023-2025, projektitoetus 204 tuhat eurot, projektitaotlus on rahuldatud.

Erik Reinhold
juhatuse liige

Raamatupidamise aastaaruanne

Bilanss

(eurodes)

	31.12.2022	31.12.2021	Lisa nr
Varad			
Käibevarad			
Raha	215 354	258 609	2
Nõuded ja ettemaksud	65 351	188 719	3, 8
Kokku käibevarad	280 705	447 328	
Kokku varad	280 705	447 328	
Kohustised ja netovara			
Kohustised			
Lühiajalised kohustised			
Võlad ja ettemaksud	47 200	160 432	4, 6
Sihtotstarbelised tasud, annetused, toetused	70 841	139 536	8
Kokku lühiajalised kohustised	118 041	299 968	
Kokku kohustised	118 041	299 968	
Netovara			
Eelmiste perioodide akumuleeritud tulem	147 360	136 896	
Aruandeaasta tulem	15 304	10 464	
Kokku netovara	162 664	147 360	
Kokku kohustised ja netovara	280 705	447 328	

Tulemiaruanne

(eurodes)

	2022	2021	Lisa nr
Tulud			
Annetused ja toetused	741 982	1 273 666	8
Tulu ettevõtlusest	23 415	28 736	9
Kokku tulud	765 397	1 302 402	
Kulud			
Jagatud annetused ja toetused	-10 401	-622 582	10
Mitmesugused tegevuskulud	-271 186	-232 046	11
Tööjõukulud	-439 507	-391 071	12
Muud kulud	-29 029	-46 266	13
Kokku kulud	-750 123	-1 291 965	
Põhitegevuse tulem	15 274	10 437	
Intressitulud	30	27	14
Aruandeaasta tulem	15 304	10 464	

Rahavoogude aruanne

(eurodes)

	2022	2021	Lisa nr
Rahavood põhitegevusest			
Põhitegevuse tulem	15 274	10 437	
Põhitegevusega seotud nõuete ja ettemaksete muutus	123 368	-126 312	3
Põhitegevusega seotud kohustiste ja ettemaksete muutus	-181 927	115 790	6, 8
Laekunud intressid	30	27	14
Kokku rahavood põhitegevusest	-43 255	-58	
Kokku rahavood	-43 255	-58	
Raha ja raha ekvivalendid perioodi alguses	258 609	258 667	2
Raha ja raha ekvivalentide muutus	-43 255	-58	
Raha ja raha ekvivalendid perioodi lõpus	215 354	258 609	2

Netovara muutuste aruanne

(eurodes)

	Kokku netovara	
	Akumuleeritud tulem	
31.12.2020	136 896	136 896
Aruandeaasta tulem	10 464	10 464
31.12.2021	147 360	147 360
Aruandeaasta tulem	15 304	15 304
31.12.2022	162 664	162 664

Raamatupidamise aastaaruande lisad

Lisa 1 Arvestuspõhimõtted

Üldine informatsioon

SA Pärnumaa Arenduskeskus on koostanud 2022. raamatupidamise aastaaruande vastavalt Raamatupidamiseseaduse § 17-le ja on kooskõlas Eesti finantsaruandluse standardiga, mis tugineb rahvusvaheliselt tunnustatud arvestuse ja aruandluse põhimõtetele. Selle põhinõuded on kehtestatud raamatupidamise seaduses, mida täiendavad Raamatupidamise Toimkonna poolt välja antud juhendid ning avaliku sektori finantsarvestuse ja –aruandluse juhendis sätestatud nõuded.

Raamatupidamise aastaaruande koostamisel on lähtutud soetusmaksumuse printsiibist, välja arvatud juhtudel, kui see on kirjeldatud alljärgnevas arvestuspõhimõtetes.

Tulude ja kulude aruande koostamisel on lähtutud RTJ 14 lisas toodud skeemist.

Rahavoogude aruandes kajastatakse aruandeperioodi laekumisi ja väljamakseid, rühmitatuna põhitegevuse, investeerimistegevuse ja finantseerimistegevuse rahavoogudeks. Rahavoogude aruanne on koostatud kaudsel meetodil.

SA Pärnumaa Arenduskeskuse raamatupidamise aastaaruanne on koostatud eurodes.

Arvestuspõhimõtete või informatsiooni esitusviisi muutused

Arvestuspõhimõtteid ei ole võrreldes eelmise aruandeperioodiga muudetud.

Raha

Bilansis kajastatakse raha kirjel pangas olevate arvelduskontode jääke, sularahakassat ei ole ja sularahas tehinguid ei teostata.

Nõuded ja ettemaksud

Nõuded on kajastatud korrigeeritud soetusmaksumuse meetodil. Nõudeid kajastatakse bilansis nõudeõiguse tekkimise momendil ning hinnatakse lähtuvalt tõenäoliselt laekuvatest summadest. Kui nõude laekumine loetakse osaliselt või täielikult ebatõenäoliseks, kajastatakse see nõuete bilansilise väärtuse vähendamisenä ja kantakse kuludesse.

Nõuete laekumise tõenäosust hinnatakse iga kliendi kohta eraldi, arvestades informatsiooni kliendi maksevõime kohta. Nõuded, mis laekuvad maksegraafikute alusel ei ole alla hinnatud.

Nõuet loetakse lootusetuks, kui juhtkonna hinnangul puuduvad võimalused nõude sissenõudmiseks. Lootusetuid nõudeid bilansis ei kajastata.

Materiaalsed ja immateriaalsed põhivarad

Materiaalse põhivarana kajastatakse varasid eeldatava kasuliku elueaga üle ühe aasta ja soetusmaksumusega alates 5000 eurot.

Varad, mille kasulik eluiga on üle ühe aasta, kuid mille soetamismaksumus on alla 5000 euro, kajastatakse bilansivälise varana ja kantakse soetamisel kuludesse.

Madalama soetusmaksumusega või lühema kasuliku elueaga varaobjektide üle, millised on soetamisel kuludesse kantud, peetakse arvestust bilansiväliselt vastavalt RPS sätestatule ja lähtudes otstarbekusest.

Materiaalne põhivara on kajastatud bilansis soetamismaksumuses, millest on maha arvatud akumuleeritud kulum. Kulumi arvestamisel kasutatakse lineaarset meetodit. Kulumi norm määratakse igale põhivara objektile eraldi, sõltuvalt selle kasulikust elueast. Põhivara kasulikkude eluiga inventeeritakse aastainventuuri käigus. Kui vara hinnanguline kasulik eluiga erineb oluliselt eelnevalt kehtestatud, siis muudetakse vara järelejäänud kasulikkude eluiga, millest tulenevalt muutub järgmiste perioodide varale arvestatav kulum.

Põhivarade arvelevõtmise alampiir 5000

Rendid

Aruandekohustuslane on rentnik

Kasutusrendimaksud kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt kuluna.

Annetused ja toetused

Sihtfinantseerimisena kajastatakse sihtotstarbeliselt antud ja teatud tingimustega seotud toetusi, mille korral sihtfinantseerimise andja kontrollib toetuse sihipärasest kasutamist.

Sihtfinantseerimist ei kajastata tuluna või kuluna enne, kui toetuse saaja on teinud kulutused, milleks sihtfinantseerimine oli ette nähtud, ning eksisteerib piisav kindlus, et sihtfinantseerimine leiab aset.

Saadud sihtfinantseerimise kajastamisel rakendatakse brutomeetodit, mille järgi kajastatakse nii saadud sihtfinantseerimist kui ka selle arvel tehtud kulusid või põhivara soetust mõlemaid eraldi.

Tegevuskulude sihtfinantseerimise kajastamisel lähtutakse tulude ja kulude vastavuse printsiibist ning tulu sihtfinantseerimisest kajastatakse proportsionaalselt sellega seonduvate kuludega.

Sihtfinantseerimise korral põhivara soetamiseks võetakse vara bilansis arvele tema soetusmaksumuses, sihtfinantseerimise summa aga kajastatakse tuluna samal ajal kui kõik nõutud tingimused on täidetud.

Tegevustoetused antakse saajale lähtudes tema põhikirjalistest ülesannetest ja arengudokumentides määratud eesmärkidest. Tegevustoetust kajastatakse tuluna/kuluna raha ülekandmisel või laekumisel.

Tulud

Tulud võetakse arvele tekkepõhiselt vastavalt tulu tekkimist kajastavatele dokumentidele. Tulu teenuste müügist kajastatakse teenuse osutamisel, mille kohaselt kajastatakse teenuse osutamisest saadavad tulud proportsionaalselt samades perioodides kui teenuse osutamisega kaasnevad kulud.

Kulud

Kulude arvestus on tekkepõhine ja aruande koostamisel arvestatakse, et järgneva perioodi tulude teenimisega seotud kulu kajastatakse ettemakstud tulevaste perioodide kuludena.

Maksustamine

Põhivara ja varude soetamisel tasutud mittetagastatavad maksud ja lõivud (näiteks käibemaks, kuna ostja ei ole käibemaksukohustuslane) kajastatakse soetamishetkel kuluna ning neid ei kajastata varade soetamismaksumuse koosseisus.

Seotud osapooled

Aruande koostamisel loetakse seotud osapoolteks SA Pärnumaa Arenduskeskuse asutajaid, nõukogu ja juhatuse liikmeid, nende isikute lähedasi perekonnaliikmeid ja nende kontrollitavaid või nende olulise mõju all olevaid ettevõtjaid.

Lisa 2 Raha

(eurodes)

	31.12.2022	31.12.2021
Swedbank	215 354	258 609
Kokku raha	215 354	258 609

Pangakontode jäägid on inventeeritud ja võrreldud vastavate raamatupidamisregistriga. Sularahakassat Pärnumaa Arenduskeskusel ei ole.

Lisa 3 Nõuded ja ettemaksed (eurodes)

	31.12.2022	12 kuu jooksul	Lisa nr
Nõuded ostjate vastu	2 129	2 129	
Ostjatelt laekumata arved	2 189	2 189	
Ebatõenäoliselt laekuvad nõuded	-60	-60	
Ettemaksed	28	28	
Muud makstud ettemaksed	28	28	
Saamata sihtfinantseerimine	63 194	63 194	8
Kokku nõuded ja ettemaksed	65 351	65 351	
	31.12.2021	12 kuu jooksul	Lisa nr
Nõuded ostjate vastu	804	804	
Ostjatelt laekumata arved	804	804	
Ettemaksed	1 739	1 739	
Tulevaste perioodide kulud	1 711	1 711	
Muud makstud ettemaksed	28	28	
Saamata sihtfinantseerimine	186 176	186 176	8
Kokku nõuded ja ettemaksed	188 719	188 719	

Lisa 4 Maksude ettemaksed ja maksuvõlad (eurodes)

	31.12.2022	31.12.2021
	Maksuvõlg	Maksuvõlg
Üksikisiku tulumaks	5 631	4 411
Erihoodustuse tulumaks	60	136
Sotsiaalmaks	9 850	7 947
Kohustuslik kogumispension	356	352
Töötuskindlustusmaksed	593	475
Kokku maksude ettemaksed ja maksuvõlad	16 490	13 321

Kõik maksuvõlad on lõplikult tasutud 10.01.2023.

Vaata lisa 6.

Lisa 5 Kasutusrent (eurodes)

Aruandekohustuslane kui rentnik

	2022	2021	Lisa nr
Kasutusrendikulu	-14 886	-14 321	11
Järgmiste perioodide kasutusrendikulu mittekatkestatavatest lepingutest			
	31.12.2022	31.12.2021	Lisa nr
12 kuu jooksul	-15 000	-20 000	
1-5 aasta jooksul	-80 000	-100 000	
Üle 5 aasta	-153 350	-133 350	

Aruandeperioodil kehtinud üürilepingud:

Pärnumaa Arenduskeskusel on sõlmitud 15.07.2021 Tartu Ülikooliga bürooruumide üürileping aadressil Ringi tn 35, Pärnu. Üürilepingu kehtivus on 12 aastat ja 8 kuud. Üürnik investeeris lepingu objekti (hoone olulistesse osadesse) 488 390 eurot ja nimetatud summat arvestades kehtib lepingus märgitud üürimäär kogu lepinguperioodil ja üüri arveid ei esitata.

Järgmiste perioodide kasutusrendikulu mittekatkestatavatest lepingutest on kajastatud Ringi tn 35 bürooruumide kasutamisega seotud kulud.

Lisa 6 Võlad ja ettemaksed (eurodes)

	31.12.2022	12 kuu jooksul	Lisa nr
Võlad tarnijatele	4 100	4 100	
Võlad töövõtjatele	26 154	26 154	7
Maksuvõlad	16 490	16 490	4
Muud kohustised	456	456	
Kokku võlad ja ettemaksed	47 200	47 200	
	31.12.2021	12 kuu jooksul	Lisa nr
Võlad tarnijatele	7 078	7 078	
Võlad töövõtjatele	22 227	22 227	7
Maksuvõlad	13 321	13 321	4
Muud kohustised	456	456	
Sihtfinantseerimise vahendamine Tartu Ülikoolile	117 350	117 350	
Kokku võlad ja ettemaksed	160 432	160 432	

Lisa 7 Võlad töövõtjatele

(eurodes)

	31.12.2022	31.12.2021	Lisa nr
Puhkusetasude kohustis	25 017	21 541	
Võlad majanduskulude eest	1 137	686	
Kokku võlad töövõtjatele	26 154	22 227	6

Lisa 8 Sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused

(eurodes)

	31.12.2020		Laekunud	Tagasi makstud	Kajastatud tulemiaruanDES	31.12.2021		Lisa nr
	Nõuded	Kohustised				Nõuded	Kohustised	
Sihtfinantseerimine põhivarade soetamiseks								
Rahandusministeerium	11 829		506 017		624 038	129 850		3
Kokku sihtfinantseerimine põhivarade soetamiseks	11 829		506 017		624 038	129 850		
Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks								
Pärnumaa Omavalitsuste Liit	6 656	83 905	223 886	-7 824	205 434		87 877	15
Pärnu Linnavalitsus		49 175	53 927		58 904		44 198	15
Euroopa Komisjon			28 199		28 199			
ERDF (Eesti-Läti programm)	6 424		6 550		126			
Rahandusministeerium	36 603		147 260		144 523	33 866		3
Maakondlikud Arenduskeskused MTÜ		9 050	154 634		156 223		7 461	
Kodanikuühiskonna Sihtkapital SA			29 035		29 035			
Keskonnainvesteeringute Keskus					22 460	22 460		3
SA Viljandimaa Arenduskeskus			2 000		2 000			
Muud MTÜd			2 724		2 724			
Kokku sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	49 683	142 130	648 215	-7 824	649 628	56 326	139 536	
Kokku sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused	61 512	142 130	1 154 232	-7 824	1 273 666	186 176	139 536	

	31.12.2021		Laekunud	Tagasi makstud	Kajastatud tulemiaruanDES	31.12.2022		Lisa nr
	Nõuded	Kohustised				Nõuded	Kohustised	
Sihtfinantseerimine põhivarade soetamiseks								
Rahandusministeerium	129 850		129 850					
Kokku sihtfinantseerimine põhivarade soetamiseks	129 850		129 850					
Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks								
Pärnumaa Omavalitsuste Liit		87 877	214 351		231 387		70 841	15
Pärnu Linnavalitsus		44 198	80 884	-40 073	85 009			15
Rahandusministeerium	33 866		192 105		197 308	39 069		3
Maakondlikud Arenduskeskused MTÜ		7 461	126 393		157 979	24 125		3
Keskonnainvesteeringute Keskus	22 460		22 460					
Kodanikuühiskonna Sihtkapital SA			29 035		29 035			
Euroopa Komisjon			31 860		31 860			
Muud ettevõtjad			9 404		9 404			
Kokku sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	56 326	139 536	706 492	-40 073	741 982	63 194	70 841	
Kokku sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused	186 176	139 536	836 342	-40 073	741 982	63 194	70 841	

Lisa 9 Tulu ettevõtlusest

(eurodes)

	2022	2021
Tulu koolitusteenuste ostutamisest	5 120	6 740
Reklaami müügi tulu	0	98
Muu teenuste müügitulu	18 295	21 898
Kokku tulu ettevõtlusest	23 415	28 736

Kirjel muu teenuste müügitulu on kajastatud: korteriühistutele ostutatud nõustamisteenused, inkubatsiooniteenused, ettevõtjatele korraldatud õppereiside osalustasud.

Lisa 10 Jagatud annetused ja toetused (eurodes)

	2022	2021
Arengustipendium	-4 125	-4 977
Koolinoorte preemiad	0	-650
Liikmemaksud	-1 000	-1 000
KOBAR* ehituskulude katmine sihtfinantseeringust	0	-63 428
Tartu Ülikool - KOBAR investeringukulude katmise vahendamine	0	-552 527
KOBAR kulude katmine	-610	0
Pärnumaa Omavalitsuste Liit - maakonna identiteedi kulude vahendamine	-4 166	0
Pärnumaa Lastekaitse Ühing - toetus	-500	0
Kokku jagatud annetused ja toetused	-10 401	-622 582

*KOBAR - Pärnumaa Arenduskeskuse, Pärnu linna ja Tartu Ülikooli Pärnu Kolledži koostööprojekt, millega koondatakse Tartu Ülikooli Pärnu Kolledž, Pärnumaa Ettevõtlusinkubaator ja Arenduskeskus ühisesse tegevusruumi.

Lisa 11 Mitmesugused tegevuskulud (eurodes)

	2022	2021	Lisa nr
Üür ja rent	-14 886	-14 321	5
Mitmesugused bürookulud	-9 399	-10 285	
Uurimis- ja arengukulud	-27 925	-39 812	
Lähetuskulud	-6 785	-1 733	
Koolituskulud	-19 625	-2 405	
Esindus- ja vastuvõtukulud	-49	-719	
Juriidilised- ja personaliteenused	-3 350	0	
Isikliku sõiduauto kasutamise hüvitis	-8 249	-3 363	
IT-kulud ja arendustööd	-10 297	-10 129	
Inventarikulud	-187	-4 047	
Tervise edendamise kulud	-1 968	-2 461	
Ürituste korraldamise kulud	-143 882	-130 104	
Reklaamikulud	-24 584	-12 667	
Kokku mitmesugused tegevuskulud	-271 186	-232 046	

Lisa 12 Tööjõukulud

(eurodes)

	2022	2021
Palgakulu	-325 205	-290 468
Sotsiaalmaksud	-109 573	-97 958
Puhkusekohustis	-3 475	-2 050
Töötajatele tehtud erisoodustused	-1 254	-595
Kokku tööjõukulud	-439 507	-391 071
Töötajate keskmine arv taandatuna täistööajale	13	13

Lisa 13 Muud kulud

(eurodes)

	2022	2021
Kahjum valuutakursi muutustest	-2	0
Trahvid, viivised ja hüvitised	-150	0
Käibemaksukulu	-28 500	-46 266
Kulu ebatöenäoliselt laekuvatest arvetest	-377	0
Kokku muud kulud	-29 029	-46 266

Lisa 14 Intressitulud

(eurodes)

	2022	2021
Intressitulu hoiustelt	30	27
Kokku intressitulud	30	27

Lisa 15 Seotud osapooled

(eurodes)

MÜÜDUD	2022		2021	
	Kaubad	Teenused	Kaubad	Teenused
Asutajad ja liikmed	0	6 827	860	8 169
Kokku müüdid	0	6 827	860	8 169

OSTETUD	2022		2021	
	Kaubad	Teenused	Kaubad	Teenused
Asutajad ja liikmed	0	1 590	0	4 364
Tegev- ja kõrgem juhtkond ning olulise osalusega eraisikust omanikud ning nende valitseva või olulise mõju all olevad ettevõtjad	0	102	0	0
Kokku ostetud	0	1 692	0	4 364

Tegev- ja kõrgemale juhtkonnale arvestatud tasud ja muud olulised soodustused	2022	2021
Arvestatud tasu	34 450	27 600

SA Pärnumaa Arenduskeskuse asutajad on Pärnumaa Omavalitsuste Liit ja Pärnu linn.

Sihtfinantseerimise kohustis seisuga 31.12.2022
Pärnumaa Omavalitsuste Liit 70 841 eur

Sihtfinantseerimise kohustis seisuga 31.12.2021
Pärnumaa Omavalitsuste Liit 87 877 eur
Pärnu Linnavalitsus 44 198eur

Info asutajatelt saadud toetuste kohta on lisas 8.

Aruande digitaalallkirjad

Aruande lõpetamise kuupäev on: 23.03.2023

Sihtasutus Pärnumaa Arenduskeskus (registrikood: 90014158) 01.01.2022 - 31.12.2022 majandusaasta aruande andmete õigsust on elektrooniliselt kinnitanud:

Allkirjastaja nimi	Allkirjastaja roll	Allkirja andmise aeg
ERIK REINHOLD	Juhatuse liige	23.03.2023

Aruande üldkoosoleku kinnitamise staatus

Üldkoosoleku poolt kinnitatud

SÕLTUMATU VANDEAUDIITORI ARUANNE

Sihtasutus Pärnumaa Arenduskeskus nõukogule

Arvamus

Oleme auditeerinud Sihtasutus Pärnumaa Arenduskeskus (sihtasutus) raamatupidamise aastaaruannet, mis sisaldab bilanssi seisuga 31.12.2022 ning tulemiaruanne, rahavoogude aruannet ja netovara muutuste aruannet eeltoodud kuupäeval lõppenud aasta kohta ja raamatupidamise aastaaruande lisasid, sealhulgas märkimisväärsete arvestuspõhimõtete kokkuvõtet.

Meie arvates kajastab kaasnev raamatupidamise aastaaruanne kõigis olulistel osades õiglaselt sihtasutuse finantsseisundit seisuga 31.12.2022 ning sellel kuupäeval lõppenud aasta finantstulemust ja rahavoogusid kooskõlas Eesti finantsaruandluse standardiga.

Arvamuse alus

Viisime auditi läbi kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimise standarditega (Eesti). Meie kohustusi vastavalt nendele standarditele kirjeldatakse täiendavalt meie aruande osas „Vandeauditori kohustused seoses raamatupidamise aastaaruande auditiga”. Me oleme sihtasutusest sõltumatult kooskõlas kutseliste arvestuseksperptide eetikakoodeksiga (Eesti) (sh sõltumatuse standardid), ja oleme täitnud oma muud eetikaalased kohustused vastavalt nendele nõuetele. Me usume, et auditi tõendusmaterjal, mille oleme hankinud, on piisav ja asjakohane aluse andmiseks meie arvamusel.

Muu informatsioon

Juhtkond vastutab muu informatsiooni eest. Muu informatsioon hõlmab tegevusaruannet, kuid ei hõlma raamatupidamise aastaaruannet ega meie vandeauditori aruannet. Meie arvamus raamatupidamise aastaaruande kohta ei hõlma muud informatsiooni ja me ei tee selle kohta mingis vormis kindlustandvat järeldust.

Seoses meie raamatupidamise aastaaruande auditiga on meie kohustus lugeda muud informatsiooni ja kaaluda seda tehes, kas muu informatsioon lahkneb oluliselt raamatupidamise aastaaruandest või meie poolt auditi käigus saadud teadmistest või tundub muul viisil olevat oluliselt väärkajastatud.

Lisaks on meie kohustus avaldada, kas tegevusaruandes esitatud informatsioon on vastavuses kohalduvate seaduses sätestatud nõuetega.

Kui me teeme tehtud töö põhjal järelduse, et muu informatsioon on eespool toodu osas oluliselt väärkajastatud, oleme kohustatud sellest faktist aru andma.

Meil ei ole sellega seoses millegi kohta aru anda ning avaldame, et tegevusaruandes esitatud informatsioon on olulises osas kooskõlas raamatupidamise aastaaruandega ning kohalduvate seaduses sätestatud nõuetega.

Juhtkonna ja nende, kelle ülesandeks on valitsemine, kohustused seoses raamatupidamise aastaaruandega

Juhtkond vastutab raamatupidamise aastaaruande koostamise ja õiglase esitamise eest kooskõlas Eesti finantsaruandluse standardiga ja sellise sisekontrolli eest, nagu juhtkond peab vajalikuks, et võimaldada kas pettusest või veast tulenevate oluliste väärkajastamisteta raamatupidamise aastaaruande koostamist.

Raamatupidamise aastaaruande koostamisel on juhtkond kohustatud hindama sihtasutuse suutlikkust jätkata jätkuvalt tegutsevana, esitama infot, kui see on asjakohane, tegevuse jätkuvusega seotud asjaolude kohta ja kasutama tegevuse jätkuvuse arvestuse alusprintsipi, välja arvatud juhul, kui juhtkond kavatseb kas sihtasutuse likvideerida või tegevuse lõpetada või tal puudub sellele realistlik alternatiiv.

Need, kelle ülesandeks on valitsemine, vastutavad sihtasutuse raamatupidamise aruandlusprotsessi üle järelevalve teostamise eest.

Vandeauditori kohustused seoses raamatupidamise aastaaruande auditiga

Meie eesmärk on saada põhjendatud kindlus selle kohta, kas raamatupidamise aastaaruanne tervikuna on kas pettusest või veast tulenevate oluliste väärkajastamisteta, ja anda välja vandeauditori aruanne, mis sisaldab meie arvamust. Põhjendatud kindlus on kõrgetasemeline kindlus, kuid see ei taga, et olulise väärkajastamise eksisteerimisel see kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimise standarditega (Eesti) läbiviidud auditi käigus alati avastatakse. Väärkajastamised võivad tuleneda pettusest või veast ja neid peetakse oluliseks siis, kui võib põhjendatult eeldada, et need võivad üksikult või koos mõjutada majanduslikke otsuseid, mida kasutajad raamatupidamise aastaaruande alusel teevad.

Kasutame auditeerides vastavalt rahvusvaheliste auditeerimise standarditele (Eesti) kutsealast otsustust ja säilitame kutsealase skeptitsismi kogu auditi käigus. Me teeme ka järgmist:

- teeme kindlaks ja hindame raamatupidamise aastaaruande kas pettusest või veast tuleneva olulise väärkajastamise riskid, kavandame ja teostame auditiprotseduuri vastuseks nendele riskidele ning hangime piisava ja asjakohase auditi tõendusmaterjali, mis on aluseks meie arvamusel. Pettusest tuleneva olulise väärkajastamise mitteavastamise risk on suurem kui veast tuleneva väärkajastamise puhul, sest pettus võib tähendada salakokkulepet, võltsimist, info esitamata jätmist, vääresitiste tegemist või sisekontrolli eiramist;
- omandame arusaamise auditi puhul asjasepuutuvast sisekontrollist, et kavandada nendes tingimustes asjakohaseid auditiprotseduure, kuid mitte arvamusel avaldamiseks sihtasutuse sisekontrolli tulemuslikkuse kohta;
- hindame kasutatud arvestuspõhimõtete asjakohasust ning juhtkonna arvestushinnangute ja nendega seoses avalikustatud info põhjendatust;
- teeme järelduse juhtkonna poolt tegevuse jätkuvuse arvestuse alusprintsipi kasutamise asjakohasuse kohta ja saadud auditi tõendusmaterjali põhjal selle kohta, kas esineb olulist ebakindlust sündmuste või tingimuste suhtes, mis võivad tekitada märkimisväärset kahtlust sihtasutuse suutlikkuses jätkata jätkuvalt tegutsevana. Kui me teeme järelduse, et eksisteerib oluline ebakindlus, oleme kohustatud juhtima vandeauditori aruandes tähelepanu raamatupidamise aastaaruandes selle kohta avalikustatud infole või kui avalikustatud info on ebapiisav, siis modifitseerima oma arvamust. Meie järeldused põhinevad vandeauditori aruande kuupäevani saadud auditi tõendusmaterjalil. Tulevased sündmused või tingimused võivad siiski kahjustada sihtasutuse suutlikkust jätkata jätkuvalt tegutsevana;
- hindame raamatupidamise aastaaruande üldist esitusviisi, struktuuri ja sisu, sealhulgas avalikustatud informatsiooni, ning seda, kas raamatupidamise aastaaruanne esitab aluseks olevaid tehinguid ja sündmusi viisil, millega saavutatakse õiglane esitusviis.

Me vahetame nendega, kelle ülesandeks on valitsemine, infot muu hulgas auditi planeeritud ulatuse ja ajastuse ning märkimisväärsete auditi tähelepanekute kohta, sealhulgas mis tahes sisekontrolli märkimisväärsete puuduste kohta, mille oleme tuvastanud auditi käigus.

/digitaalselt allkirjastatud/

Krista Lehtsalu

Vandeauditori number 279

Osaühing Infora

Auditoorettevõtja tegevusloa number 51

Tallinna tn 19/21, Viljandi linn, Viljandi maakond, 71013

23.03.2023

Audiitorite digitaalallkirjad

Sihtasutus Pärnumaa Arenduskeskus (registrikood: 90014158) 01.01.2022 - 31.12.2022 majandusaasta aruandele lisatud audiitori aruande on digitaalselt allkirjastanud:

Allkirjastaja nimi	Allkirjastaja roll	Allkirja andmise aeg
KRISTA LEHTSALU	Vandeaudiitor	23.03.2023

Tegevusalad

Tegevusala	EMTAK kood	Põhitegevusala
Ärinõustamine jm juhtimisoluline nõustamine	70221	Jah

Sidevahendid

Liik	Sisu
Mobiiltelefon	+372 55517755
E-posti aadress	info@parnumaa.ee